

Retningslinjer for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, SMIL, 2025-2028

Kommunene Frogn, Nesodden, Nordre Follo, Vestby og Ås

Vedtatt 6. februar 2025

Innledning

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er en nasjonal ordning i landbrukspolitikken som skal fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensingen fra jordbruket. Kommunen forvalter ordningen. Statsforvalteren bevilger årlig midler til kommunen. Det er snakk om begrensede midler. I 2024 fikk kommunene Frogn, Nesodden, Nordre Follo, Vestby og Ås tildelt en samlet ramme på kr. 2 000 000 til SMIL-tiltak.

Bruken av midlene er regulert i [Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#), og statsforvalteren gir føringer til kommunen for hvordan tilskuddsmidlene skal forvaltes. Innenfor disse rammene er det kommunen som prioriterer hvilke tiltak som skal innvilges tilskudd. Kommunen er pålagt å fastsette overordnede retningslinjer for bruken av midlene og prioritering av søknader. Retningslinjene skal utarbeides i dialog med statsforvalteren og næringsorganisasjonene i jordbruket lokalt. Dette dokumentet inneholder retningslinjer for hvordan kommunene Frogn, Nesodden, Nordre Follo, Vestby og Ås skal disponere tildelte midler i SMIL-ordningen i perioden 2025-2028. Retningslinjene har vært til uttalelse hos Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og hos bondeorganisasjonene i Follo.

Viktige miljøutfordringer i jordbruket

Erosjon og næringsavrenning (fosfor og nitrogen) fra jordbruksarealene er den største miljøutfordringen for jordbruket i Follo-kommunene. Jorda i Follo er opprinnelig havbunn og strandavsetninger. Jorda drives vesentlig i kornproduksjon og er til dels erosjonsutsatt. I henhold til Forskrift om rammer for vannforvaltningen er miljømålet at alle innsjøer og elver skal ha minst god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Regjeringen har som mål at Oslofjorden skal være ren, rik og ha god miljøtilstand, ref. "Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv". Basert på tiltaksanalyser i vannområdene Morsa og PURA er det først og fremst næringsavrenning fra jordbruksarealer og avløp (spredt og kommunalt) som påvirker vannforekomstene i Follo-kommunene. Problemene med næringsavrenning fra jordbruksarealer er hovedsakelig knyttet til tilførsel av fosfor, nitrogen og partikler til bekker, elver og innsjøer, og videre til Oslofjorden.

Mer uforutsigbart klima med tørkeperioder, perioder med større nedbørintensitet, overvannsutfordringer og flomsituasjoner gir store utfordringer for jordbruket. Dette kan gi reduserte avlinger og vanskelige innhøstingsforhold, og resulterer i økt erosjon og avrenning av næringsstoffer. Reduserte avlinger på grunn av tørke kan medføre ubenyttede næringsstoffer i jorda med påfølgende økt avrenning ved store nedbørsmengder om høsten.

Jordbruket skal redusere sine klimagassutslipp samtidig som matproduksjonen skal økes. I Follo er det lite husdyr, så problemer knyttet til utslipp av metan og håndtering av husdyrgjødsel er begrenset. Vannmettet jord kan gi betydelige utslipp av klimagasser. Dårlig drenert jord kan gi økt utslipp av lystgass (N_2O)

som er en sterk klimagass. Mye av jorda i Follo trenger ny drenering. Det er en egen tilskuddsordning som skal stimulere til økt drenering av jordbruksarealer.

Det er et nasjonalt mål at jordbruksarealene i Follo hovedsakelig skal brukes til dyrking av korn og proteinvekster. Ensidig kornproduksjon er begrensende på mangfoldet av planter, insekter og dyr. Manglende drift og gjengroing av mer marginale jordbruksarealer er også en utfordring i arbeidet med å opprettholde artsmangfoldet.

Overordnede føringer for kommunens bruk av SMIL-midler

I samsvar med Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket kan kommunen innvilge tilskudd, med inntil 70 prosent av godkjent kostnadsoverslag, til gjennomføring av tiltak som bidrar til å hindre eller redusere forurensning eller risikoen for forurensning fra jordbruket. Tilskudd kan også innvilges, med inntil 70 prosent av godkjent kostnadsoverslag, til tiltak som ivaretar natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet. I tillegg kan tilskudd innvilges, med inntil 100 prosent av godkjent kostnadsanslag, til prosjekter som leder fram til planer for slike tiltak.

Regionalt miljøprogram for jordbruket i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus 2023-2026 er utarbeidet av statsforvalteren. Dette miljøprogrammet definerer regionale miljømål og virkemidler for miljø- og klimaarbeidet i jordbruket, og gir føringer for kommunenes prioriteringer i bruken av SMIL-midler:

- De kommunale tiltaksstrategiene skal prioritere tilskudd til områder med de største miljøutfordringene og prioritere tiltak som gir god miljøeffekt.
- I henhold til jordbruksavtalen, skal hydrotekniske tiltak prioriteres i leirjordsområdene.

Retningslinjer for søknadsbehandling og bevilgning av SMIL-tilskudd i Follo-kommunene

Prioritering av tiltak

I samsvar med føringer i Regionalt miljøprogram og kommunenes utfordringer gis tiltak som bidrar til redusert næringsavrenning og erosjon til vassdrag og Oslofjorden høyeste prioritet. Slike tiltak vil også ofte ha en positiv effekt i forhold til andre miljøutfordringer i jordbruket i Follo, inkludert reduksjon av utslippene av klimagassen lystgass. Søknader blir prioritert utfra prioriteringslista i tabellen. Søknader blir behandlet fortløpende, etter prinsippet førstemann til mølla.

Prioritet	Hovedtype tiltak	Eksempel på tiltak	Tilskuddssats ¹
1	Forurensingstiltak: redusert erosjon og avrenning til vann og vassdrag	Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg	Fellestiltak og tiltak i prioriterte geografiske områder: inntil 70 % Forøvrig: inntil 50 %
		Gjenåpning av bekkelukkinger	
		Erosjonssikring av bekkekanter	
		Flomdempende tiltak	
		Fangdammer og andre økologiske rensetiltak	
		Etablering og vedlikehold av avskjæringsgrøfter.	
1	Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter for tiltak mot avrenning og erosjon	Planlegging av helhetlige prosjekter med flere aktører, f.eks. i tilknytning til vassdrag, med formål å redusere næringsavrenning	Inntil 100 %
2	Kulturlandskapstiltak: biologisk mangfold	Tiltak for å ivareta og fremme trua natur, utvalgte naturtyper og prioriterte arter	Inntil 50 %
		Fjerning av fremmede skadelige arter	
		Rydding og reetablering av gamle innmarksbeiter	
3	Forurensingstiltak: utslipp til luft	Engangstiltak som øker opptak eller reduserer utslipp av klimagasser	Inntil 50 %
		Permanent dekke over eksisterende gjødselkummer	

Satser for kostnader til egen arbeidsinnsats fastsettes årlig.

Krav til søknaden

Det er obligatorisk for søker å bruke digitalt søknadskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. På [Landbruksdirektoratets nettsider](#) ligger det forklaring om hvordan søker får tilgang til søknadsskjema inkludert lenker til skjema, regelverk og annen nyttig informasjon til søker.

Søknaden skal inneholde følgende informasjon:

- Beskrivelse av tiltaket, mål og forventet effekt. Kart med påtegning av tiltaket.
- Kostnadsoverslag for omsøkte tiltak. Overslaget skal vise hvordan kostnadene er fordelt på ulike deler av tiltaket. Dersom utgifter til arbeidstimer er en del av kostnadene, skal det opplyses hvor mange timer det gjelder. Eventuelle anbud fra entreprenør skal vedlegges søknaden.
- En forenklet finansieringsplan. I planen skal det framgå hvor mye tilskudd det søkes om, egen finansiering, eventuell annen finansiering og eget arbeid.

¹ Andel av godkjent kostnadsoverslag

Søknadsfrist

Søknadsfrist er 1. oktober. Dersom det er midler igjen så kan søknader innvilges også etter søknadsfristen.

Utbetaling og kontroll med bruk av midler

Når tiltaket er utført, skal søker sende sluttrapport via Altinn med anmodning om utbetaling av tilskuddsbeløpet. Til sluttrapporten skal det vedlegges:

- [Obligatorisk rapporteringsskjema](#)
- Bilag/fakturaer for innkjøpte varer og tjenester.
- Timelister for eget arbeid.
- Bildedokumentasjon.

Deler av tilskuddet kan utbetales som forskudd, men minst 25 prosent av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent av kommunen.